

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 24492/21)

KARAR

6 § 1 maddesi (medeni hukuk yönü) • Mahkemeye erişim • Hâkim adayının eğitimi tamamlamasının ardından yargısal göreve atanmasının reddedildiği karara karşı yargı denetimi talep edememesi • 6. maddenin uygulanabilir olması • Eğitim gören adayların iç hukukta ve uygulamada keyfi atanma veya redde karşı “hakları” • *Eskelinen* testinin ilk koşulunun yerine getirilmesi • *Eskelinen* testinin ikinci koşulunun yerine getirilmemesi • Yasal uygunluk gerekliliklerini karşılayan başvuranın, yargı denetimi olmaksızın, atama sürecinin nihai aşaması dışında bırakılmasının hukukun üstünlüğüne dayalı bir Devletin yararına olmaması • Yargısal atama sürecinin bütünlüğü ile yargı bağımsızlığı gerekliliği arasındaki bağlantı • Hâkimlerin seçimi, atanması ve kariyerleri ile ilgili davalarda usuli adilliğin önemi • Yargı denetiminin yokluğunu haklı kılan herhangi bir istisnai ve zorlayıcı nedenin bulunmaması

STRAZBURG

20 Haziran 2023

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2023. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Oktay Alkan/Türkiye davasında,

Başkan,

Arnfinn Bårdsen,

Hâkimler,

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo,

Saadet Yüksel,

Frédéric Krenc,

Diana Sârcu,

Davor Derenčinović,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Oktay Alkan'ın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ("AİHM" veya "Mahkeme"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 5 Mayıs 2021 tarihinde yapmış olduğu başvuruyu (no. 24492/21);

Sözleşme'nin 6 § 1, 8 ve 13. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerin Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesi ve başvurunun geri kalanının kabul edilemez olduğunun beyan edilmesi kararını;

Tarafların beyanlarını göz önüne alarak;

30 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun ("HSK"), ilgili tarihte eğitimini tamamlamış bir hâkim adayı olan başvuranın yargısal göreve atanmasını onaylamayı reddetmesi ve başvuranın bu kararla ilgili olarak mahkemeye erişiminin bulunmadığı iddiası ile ilgilidir. Başvuran,

Sözleşme'nin 6, 8 ve 13. maddeleri kapsamındaki haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir.

OLAYLAR

2. Başvuran, 1992 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir. Başvuran, İstanbul Barosuna kayıtlı Avukat O. Şahin tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükümet, kendi görevlisi Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkğül tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olaylar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. Başvuran, Türkiye'deki bir hukuk fakültesinden mezun olmuştur. Başvuran, 24 Aralık 2016 tarihinde, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ("ÖSYM") tarafından düzenlenen, hâkim adaylığı yazılı sınavını başarıyla geçmiştir. Başvuran, ayrıca, daha sonra Adalet Bakanlığı ("Bakanlık") tarafından düzenlenen sözlü sınavı da başarıyla geçmiştir. Başvuran, bir Devlet hastanesinin sağlık kurulu tarafından fiziksel ve zihinsel olarak hâkimlik mesleğini icra etmeye uygun olduğunun tespit edilmesinin ardından, 28 Temmuz 2017 tarihinde, idari hâkimlik eğitimine başlamıştır.

6. Başvuran, eğitiminin sonunda, 26 Haziran 2018 tarihinde, zorunlu yazılı sınava girmiş ve 100 üzerinden 88 puan olarak bu sınavı başarıyla geçmiştir.

7. Bakanlık tarafından 13 Temmuz 2018 tarihinde yapılan sözlü mülakatın ardından, başvuranın, 11 Eylül 2018 tarihinde, idari hâkimlik eğitimini başarıyla tamamlamadığı bildirilmiştir. Bu hususta hiçbir gerekçe açıklanmamıştır.

8. Başvuran, aynı gün, Adalet Bakanlığına yazılı itirazda bulunmuştur. Başvuran, 22 Şubat 2019 tarihinde, ek bir dilekçe sunmuştur. Başvuran, mülakatı geçememesinin, kendisi aleyhinde kampanya yürüten ve bir dizi şikâyetle bulunan hukuk fakültesinden sınıf arkadaşı M.Y. ile arasındaki husumetten kaynaklandığından şüphelendiğini belirtmiştir. Başvuran, kendisi

ile söz konusu kişi arasındaki husumet hakkında arka plan bilgisi vermiştir. Başvuran, ayrıca, askeri lise yıllarında, (Türk yetkilileri tarafından FETÖ/PDY - “Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması”- olarak tanımlanan bir örgüt olan) FETÖ tarafından zorbalığa maruz kaldığını ve bu durumun, söz konusu okuldan erken ayrılmasına yol açtığını belirtmiştir.

9. Bakanlık, 30 Nisan 2019 tarihinde, başvuranın gittiği askeri liseden, okuldan erken ayrılmasının nedenlerine ilişkin bilgi talebinde bulunmuştur.

10. Askeri lise, başvuranın sağlık gerekçeleriyle çıkarıldığı ve disiplin kaydının bulunmadığı yanıtını vermiştir. 30 Kasım 2011 tarihli ilgili sağlık raporu, Bakanlığa sunulmuştur.

11. Bakanlık, 15 Nisan 2020 tarihinde, başvuranın itirazını kabul etmiş ve başvuranın statüsünü 13 Temmuz 2018 tarihli sözlü mülakatı geçtiği şeklinde değiştirmiştir. Bakanlık, başvuranın dosyasını, yargısal göreve atanmasının onaylanması için HSK’ya göndermiştir.

12. HSK, 13 Mayıs 2020 tarihinde, kendisine sunulan bilgilere, yani başvuranın personel sicili ile gizli ve gizli olmayan dosyalarına dayanarak, 2802 sayılı Kanun’un 7. ve 8. maddelerinde düzenlenen hâkim olma şartlarını yerine getirmediğini kaydetmiş ve başvuranın yargısal göreve atanmasını onaylamayı reddetmiştir. Bununla birlikte, HSK, başvuranın hangi şartları yerine getirmediğini belirtmemiştir.

13. Başvuran, daha sonra, kararın gözden geçirilmesi için HSK’ya talepte bulunmuştur. Başvuran, bu talepte, kendisi ile M.Y. arasındaki husumetin nedenlerini açıklamış ve ayrıca, askeri okulda FETÖ’nün baskı taktiklerine nasıl direndiğini ve okul değiştirmeye nasıl zorlandığını anlatmıştır. Hukuk fakültesindeki akademik başarılarını ve aynı derecede başarılı staj dönemini anlatan başvuran, HSK’dan, göreve atanmasını onaylamasını talep etmiştir.

14. Başvuranın olaylara ilişkin anlatımına göre, HSK, kendisini, 3 Haziran 2020 tarihinde, toplantıya çağırmıştır. Bu toplantıya dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır ve Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

15. Başvuran, 3 Haziran 2020 tarihli toplantıda, HSK'nın, kendisini, göreve atanmasının onaylanmamasının nedeninin, 2011 yılında askeri lisedeki sağlık durumu ile ilgili olduğu konusunda bilgilendirdiğini iddia etmiştir. Hükümet, başvuranın olaylara ilişkin anlatımındaki bu unsura itiraz etmiş ve HSK'nın başvuranı bir bütün olarak aday dosyasına dayanarak göreve atamamaya karar verdiğini ileri sürmüştür.

16. Başvuran, aynı gün, ek bir yazılı dilekçe sunmuştur. Başvuran, bu yazılı dilekçede, FETÖ tarafından maruz kaldığı kötü muamele nedeniyle, askeri okula devam ettiği sırada sağlık sorunları yaşadığını açıklamıştır. Başvuran, ayrıca, bu deneyimden sonra iyileştiğini ve hayatına devam ettiğini ve daha sonraki on yıl boyunca, askeri okulda yaşadığı türden sağlıkla ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını açıklamıştır. Başvuran, ek olarak, hâkimlik eğitimine kabul edilmeden önce sunulan tam sağlık kontrolü raporunun, meslek gereklilikleri yönünden herhangi bir sağlık engelinin bulunmadığını gösterdiğini belirtmiştir. Başvuran, hukuk fakültesinden üçüncü olarak mezun olduğunu ve ülke çapında yapılan kamu personeli sınavında ilk %8'de yer aldığını ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca, hukuk alanında yüksek lisans eğitimini tamamladıktan sonra doktora derecesi için eğitime de başlamıştır.

17. HSK, 30 Haziran 2020 tarihinde, başvuranın inceleme talebini herhangi bir gerekçe sunmadan reddetmiştir.

18. Başvuran, bu karara karşı HSK Genel Kurulu önünde itirazda bulunmuştur.

19. HSK Genel Kurulu, 13 Ocak 2021 tarihinde, başvuranın ek itirazını herhangi bir gerekçe göstermeksizin reddetmiştir.

20. Başvuranın hâkim adaylığı statüsüne, 19 Ocak 2021 tarihinde son verilmiştir.

21. Başvuran, HSK'nın yargısal göreve atanmasını onaylamayı reddetmesi ve gizli sağlık verilerinin HSK tarafından kullanılması bakımından adil yargılanma hakkını ileri sürerek, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, HSK kararlarını

inceleme yetkisinin bulunmaması nedeniyle, başvuruyu konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

İLGİLİ YASAL ÇERÇEVE VE UYGULAMA

I. İÇ HUKUK

A. Anayasal hükümler

1. HSK

22. HSK, hâkimlerin ve savcılarının işe alınması, terfisi, disiplini ve görevden alınmasından sorumlu makamdır. HSK kararları, görevden alınma ile ilgili olanlar dışında, yargı denetimine açık değildir.

23. HSK, HSYK olarak kurulduğu 1982 yılından bu yana bir dizi değişikliğe tabi olmuştur. Somut davayla ilgili olan son değişiklik, Cumhurbaşkanının yetkilerini yeniden şekillendiren ve HSK'nın yapısı ile üyelerin atanmasına ilişkin önemli değişiklikler içeren 2017 tarihli Anayasa reformunun bir parçasıdır. Bu reformun ardından, Mayıs 2017 tarihinde, HSK üyeleri, 159. madde uyarınca, Cumhurbaşkanı ve Büyük Millet Meclisi tarafından atanmıştır. İlgili madde, aşağıdaki gibidir:

“Hâkimler ve Savcılar Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu on üç üyeden oluşur; iki daire halinde çalışır.

Kurulun Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabîi üyesidir. Kurulun, üç üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcıları arasından, bir üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idarî yargı hâkim ve savcıları arasından Cumhurbaşkanınca; üç üyesi Yargıtay üyeleri, bir üyesi Danıştay üyeleri, üç üyesi nitelikleri kanunda belirtilen yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilir. Öğretim üyeleri ile avukatlar arasından seçilen üyelerden, en az birinin öğretim üyesi ve en az birinin de avukat olması zorunludur. Kurulun Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilecek üyeliklerine ilişkin başvurular, Meclis Başkanlığına yapılır. Başkanlık, başvuruları Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona gönderir. Komisyon her bir üyelik için üç adayı, üye tamsayısının

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

üçte iki çoğunluğuyla belirler. Birinci oylamada aday belirleme işleminin sonuçlandırılmaması halinde ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. Bu oylamada da aday belirlenemediği takdirde, her bir üyelik için en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile aday belirleme işlemi tamamlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Komisyon tarafından belirlenen adaylar arasından, her bir üye için ayrı ayrı gizli oyla seçim yapar. Birinci oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu; bu oylamada seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. İkinci oylamada da üye seçilemediği takdirde en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile üye seçimi tamamlanır.

...

Üyeler dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler bir kez daha seçilebilir.

...

Kurul, adli ve idarî yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

...

Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

...”

2. Kamu görevine erişim

24. Kamu görevine eşit erişim hakkı, hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir kriterin gözetilmeyeceğinin de belirtildiği Anayasanın 70. maddesinde düzenlenen anayasal bir haktır.

B. 708 sayılı ve 2 Temmuz 2018 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile değişik, 6087 sayılı ve 11 Aralık 2010 tarihli Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu

25. Adalet Bakanı, HSK’nın başkanıdır ve bu sıfatla, Genel Kurul toplantılarına başkanlık eder, HSK’nın gündemini düzenler, HSK Genel Sekreterini atar ve HSK’nın yetkili dairesinin teklifi üzerine disiplin işlemlerinin başlatılmasına olur verir. Genel Kurul, HSK’nın bir organıdır ve

diğer hususların yanı sıra, dairelerin kararlarına karşı yapılan itirazları, hâkimler ve savcılarının uymaları gereken etik davranış ilkelerini, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki teklifleri karara bağlama ve Yargıtay ve Danıştaya üye seçme yetkisine sahiptir. Adalet Bakanının, disiplin işlemleriyle ilgili Genel Kurul toplantılarına ya da dairelerin herhangi birinin çalışmalarına katılma hakkı yoktur.

C. 2802 sayılı ve 24 Şubat 2002 tarihli Hâkimler ve Savcılar Kanunu

26. Hükümet, görüşlerinde, Türkiye’de hâkim veya savcı olabilmek için, yasal şartları yerine getiren adayların, yazılı ve sözlü sınavları başarıyla geçmeleri ve ardından eğitim ve staj sürecine tabi olmaları gerektiğinin öngörüldüğü yasal çerçeve ve süreç hakkında bilgi vermiştir. Eğitim ve stajlarından sonra, adaylar, nihai başarı listesine girmek için ek yazılı ve sözlü sınavlara girmelidir. Süreç kapsamında, adaylar ve atama onayı için nihai başarı listesine girenlerin, güvenlik soruşturmasına tabi tutulmaları gerekmektedir.

Bakanlık, başvuruların, yazılı ve sözlü sınavların, adayların dosyalarının yönetilmesinden ve nihai başarı listesine giren adayların dosyalarının yargı mesleklerine atanmalarının onaylanması için HSK’ya gönderilmesinden sorumludur. Bu süreç sırasında, adaylar, Bakanlığın idari işlemlerine karşı idare mahkemeleri nezdinde dava açabilirler. Hükümet, Danıştayın hâkim/savcı adaylarının yazılı ve/veya sözlü sınavlarına ilişkin yargı denetimi yaptığı içtihat örneklerini sunmuştur. Öte yandan, Hükümet, HSK’nın başarılı olan ve nihai başarı listesine giren adayların yargı mesleklerine atanmalarını onaylayıp onaylamayacağına karar verme şeklini ortaya koyan herhangi bir yasal hüküm bulunmadığını kaydetmiştir. HSK’nın atanmalarını onaylamadan önce adaylarla mülakat yapıp yapmadığını ve bunu ne ölçüde yaptığını düzenleyen herhangi bir usul de bulunmamaktadır. Hükümet, Bakanlığın bir adayın başarılı olduğunu ve yargı mesleklerine ilişkin kriterleri yerine getirdiğini değerlendirmesinin, adayların yargı

mesleklerine atanmalarını onaylama konusunda geniş takdir yetkisine sahip olan HSK'nın kendisi üzerinde bağlayıcı olmadığını ileri sürmüştür.

27. Söz konusu zamanda hâkim ve savcı adaylığına ilişkin ilgili hükümler, aşağıdaki gibidir:

7. Madde

“Adaylık dönemini geçirip aşağıdaki koşullara uygun olarak ehliyetini kanıtlamış olmadıkça, hiç kimse hâkimlik ve savcılığa atanamaz:

...

Adaylar, Devlet Memurları Kanunundaki Genel İdare Hizmetleri Sınıfına dâhil olup, hâkimlik ve savcılığın sınıf ve derecelerine dâhil değildirler ve haklarında, Devlet Memurları Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.”

8. Madde – Adayların nitelikleri

“Adaylığa atanabilmek için:

(a) Türk vatandaşı olmak;

(b) Giriş sınavının yapıldığı yılın Ocak ayının birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını doldurmamış olmak;

(c) Adli yargı adayları için; hukuk fakültesinden mezun olmak veya yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunmak. İdari yargı adayları için; hukuk fakültesinden mezun olmak veya yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'de hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunmak, hukuk fakültesinden mezun olanlar dışından alınacak adaylar bakımından, her dönemde alınacak toplam aday sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olmak;

(d) Kamu haklarından yasaklı olmamak;

(e) Hukuk mesleklerine giriş sınavı veya idari yargı ön sınavında başarılı olmak;

(f) Askerlik durumu itibarıyla askerlikle ilgisi bulunmamak veya muvazzaflık hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedeğe geçirilmiş olmak;

(g) Hâkimlik ve savcılık görevlerini sürekli olarak yurdun her yerinde yapmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı veya engelliliği bulunmamak;

(h) Taksirli suçlar hariç olmak üzere, üç aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak veya bu suçlardan veya taksirli suçlar hariç olmak üzere üç aydan fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir fiilden dolayı soruşturma veya kovuşturma altında olmamak;

(i) Yazılı yarışma sınavında ve mülakatta başarı göstermek;

(j) Hâkimlik ve savcılık mesleğine yakışmayacak tutum ve davranışlarda bulunmamış olmak;

(k) Avukatlık mesleğinden adaylığa geçmek isteyenler için; yukarıdaki şartları taşımakla birlikte, mesleklerinde fiilen en az üç yıl çalışmış, giriş sınavının yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibarıyla kırk beş yaşını doldurmamış ve kendi aralarında yapılacak olan yazılı yarışma sınavında ve mülakatta başarılı olmak” şarttır.

9. Madde – Adaylığa atama

“Her yıl alınacak aday sayısı, kadro ve ihtiyaç durumuna göre Adalet Bakanlığınca tespit edilir.

Yukarıdaki maddede belirtilen niteliklere sahip olup, yazılı yarışma sınavı ile mülakatta başarı gösterenler, başarı derecelerine göre sıraya konularak Adalet Bakanlığınca önceden belirlenen ihtiyaç sayısına, daha önce başka görevlerde kadro, maaş ve derece yönünden iktisap etmiş oldukları haklar nazara alınmak suretiyle lisans, lisansüstü (master) ve doktora öğrenim durumlarına göre Devlet memuriyetine giriş derece ve kademesiyle veya bu derecelerden aşağı olmamak şartıyla müktesep olarak almış oldukları derece ve kademeye adaylığa atanırlar. Bu atamada, daha önce serbest avukatlık yapmış olanların avukatlıkta geçen sürelerinin yalnızca üçte ikisi değerlendirilir. Bu sıraya göre ihtiyaç sayısınınca atananların dışında kalanlar bir hak iddia edemezler.

Doktora yapanlar sadece mülakata tabi tutulurlar.”

9/A Maddesi – Yazılı yarışma ve mülakatın yapılış şekli

“Yazılı yarışma sınavı, Adalet Bakanlığı ile imzalanacak protokole göre Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılır. Atama yapılacak boş kadroların sayısı, derecesi, unvanı, sınıfı, atanacaklarda aranacak şartlar ile başvuruya ve sınava ilişkin hususların yer aldığı duyuru, Türkiye genelinde günlük yayımlanan tirajı en yüksek beş gazeteden birinde bir defa ve ayrıca Adalet Bakanlığı internet sitesinde ilân olunur.

Yazılı sınav; Türkçe, matematik, Türk kültür ve medeniyetleri, Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi ve temel yurttaşlık bilgisi sorularından oluşan genel yetenek ve genel kültür konuları ile;

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

(a) Adli yargıda; anayasa hukuku, medenî hukuk, borçlar hukuku, hukuk yargılama usulü, ticaret hukuku, icra ve iflâs hukuku, ceza hukuku, ceza yargılama usulü, idarî yargılama usulü ve idare hukuku,

(b) İdari yargıda; anayasa hukuku, idare hukuku, idarî yargılama usulü, hukuk yargılama usulü, borçlar hukuku (genel hükümler), medenî hukuk, ceza hukuku (genel hükümler), vergi hukuku, vergi usul hukuku ve maliye-ekonomi, konularını kapsayan alan bilgisi sorularından yapılır.

Yazılı sınavda genel yetenek ve genel kültür soruları yirmi, alan bilgisi soruları seksen puan ağırlığa sahip olacak şekilde değerlendirmeye tâbi tutulur.

Yazılı sınavda yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almak kaydıyla en yüksek puan alandan başlamak üzere, sınav ilânında belirtilen kadro sayısının iki katı fazlası mülakata çağrılır. Yalnızca sınavı geçmiş olanlar mülakata alınır.

Mülakat Kurulu, Adalet Bakanının görevlendireceği bakan yardımcısı başkanlığında, Teftiş Kurulu Başkanı, Ceza İşleri, Hukuk İşleri ve Personel Genel Müdürleri ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreteri ve Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan seçilen bir kişi olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur.

...

Mülakat, ilgilinin;

(a) Muhakeme gücünün,

(b) Bir konuyu kavrayıp özetleme ve ifade yeteneğinin,

(c) Genel ve fizikî görünümünün, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğunun ve liyakatinin,

(d) Yetenek ve kültürünün,

(e) Çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığının, puan vermek suretiyle değerlendirilmesi yöntemidir.

Mülakat, yukarıdaki bentlerde yazılı özellikler her biri yirmişer puan üzerinden değerlendirilerek yapılır. Mülakat Kurulunun her bir üyesi tarafından verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Başarılı sayılmak için, üyelerin yüz tam puan üzerinden verdikleri notların aritmetik ortalamasının en az yetmiş olması şarttır.

Mülakat sonucu en yüksek puan alandan başlamak üzere sıraya konularak mülakatbaşarı listesi hazırlanır ve bu listenin altı Mülakat Kurulu tarafından imzalanır.

...

Sınava katılanların, yukarıda belirtilen yazılı yarışma sınavı notunun yüzde yetmiş ile mülakatnotunun yüzde otuzunun toplamı tespit edildikten sonra en yüksek puan alandan başlamak üzere nihai başarı listesi hazırlanır. Bu sıralamaya tâbi tutulanların

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

nihai puanlarının eşit olması halinde, yazılı sınavda aldığı puana öncelik tanınır. Yazılı puanlarının da eşit olması halinde, kura çekilmek suretiyle sırası belirlenir ve bu konuda yapılan işlemler düzenlenecek tutanakta gösterilir.

Hukuk alanında doktora yapmış olanlar sadece mülakata tâbi tutulur. Bu durumda olanlar için mülakatpuanı esas alınarak ayrı bir nihai başarı listesi düzenlenir.

Yazılı yarışma sınavı ile mülakatın sekretarya hizmetleri Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

...

Sınavı kazananlardan ataması yapıp da belge ile ispatı mümkün zorlayıcı sebepler olmaksızın 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 62. maddesinde belirlenen kanunî süre içerisinde göreve başlamayanların atamaları iptal edilir. Tekrar atanmaları için başvurumaları halinde bunların atamaları yapılmaz.”

10. Madde – Adaylık süresi ve eğitim

“Adaylık süresi, 4951 sayılı ve 23 Temmuz 2003 tarihli Türkiye Adalet Akademisi Kanunu hükümlerine tabidir. Eğitim ve staj süresi iki yıldır. Avukatlık mesleğinden adaylığa alınanlar için bu süre bir yıldır.

Eğitim, Türkiye Adalet Akademisince yaptırılır. Adaylık süresinin sonunda adaylar, yüz puan üzerinden hesaplanacak yazılı ve sözlü sınavlara tabi tutulur. Yazılı sınavdan yetmiş ve üzeri puan alanlar sözlü sınava alınır. Yazılı sınavda başarı gösteremeyenlere iki ay içinde bir sınav hakkı daha tanınır. Yazılı sınav; adaylara ders verenler arasından Türkiye Adalet Akademisi Başkanınca seçilen başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşan yazılı sınav kurulu tarafından yapılır. Sözlü sınav; Türkiye Adalet Akademisi Başkanının başkanlığında, Teftiş Kurulu Başkanı ve Personel Genel Müdürü ile adaylara ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısı tarafından seçilen iki asıl ve bir yedek üyeden oluşan sözlü sınav kurulu tarafından yapılır. Eğitim sonunda başarılı sayılmak için, yazılı sınav puanının yüzde altmışı ile sözlü sınav puanının yüzde kırkının toplamının en az yetmiş olması şarttır. Eğitim sonunda yapılan sınavda başarılı olamayanlar, talepleri hâlinde Bakanlıkça merkez veya taşra teşkilatında genel idare hizmetleri sınıfında bir kadroya atanabilir, aksi hâlde bunların adaylığına Bakanlıkça son verilir.

...

Eğitimin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususlar, Adalet Akademisi tarafından düzenlenir.

...”

11. Madde– Adaylar hakkında düzenlenecek belgeler

“Her adayın vazifesini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı ile görevine bağlılığı ve ahlaki gidişine dair bilgi; çalıştığı daire amirleri tarafından o dairedaki staj süresinin sonunda düzenlenip, mensup olduğu adalet komisyonuna verilecek belgeler ile adalet komisyonunun mütalaasından ve adalet müfettişlerinin raporlarından alınır. Yargıtay ve Danıştayda staj yapan adaylar için çalıştığı daire amirleri tarafından o dairedaki staj süresinin sonunda düzenlenecek raporlar, Adalet Bakanlığına gönderilmek üzere ilgisine göre Yargıtay Birinci Başkanlığına ve Danıştay Başkanlığına verilir.”

13. Madde - Atama

“Meslek öncesi eğitim sonunda yapılan yazılı ve sözlü sınav neticesinde başarılı olan ve mani hâli olmayan, erkekler için askerliğini yaptığını veya askerlikle ilişkisi olmadığını belgeleyen adayların mesleğe kabullerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Mesleğe kabullerine karar verilen adayların, adli ve idarî yargı teşkilâtının ihtiyacı ile eş durumu ve diğer durumları göz önünde bulundurulmak suretiyle, adli yargı adayları için görev yerleri; idarî yargı adayları için görevleri ve görev yerleri Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yapılacak ad çekme ile belirlenir.

Atamalar, ilgililerin adaylığa giriş derece ve kademesine bir derece ilâve edilmek suretiyle bulunacak derece ve kademeler üzerinden Hâkimler ve Savcılar Kurulunca yapılır. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun atamaya ilişkin tüm kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

Ayrıca, adaylıkta geçen sürenin tamamı, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesinde değerlendirilir.

...”

Ek 1. Madde

“Eğitim gören hâkim ve savcı adayları ile hâkimlik ve savcılık mesleğine kabul edilecekler ... hakkında 4502 sayılı Kanun’un 1. maddesine göre güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır.”

II. AVRUPA KONSEYİ BELGELERİ

28. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, 17 Kasım 2010 tarihinde kabul edilen, Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik CM/Rec (2010)12 sayılı Tavsiye Kararının ekinde yapılan ilgili alıntılar aşağıdaki gibidir:

“VI. Bölüm – Hâkimlerin Statüsü

Seçim ve kariyer

44. Hâkimlerin seçimi ve kariyerlerine ilişkin kararlar, kanunla veya ilgili makamlarca önceden belirlenmiş olan nesnel ölçütlere dayanılarak alınmalıdır. Bu tür kararlar alınırken liyakat esası geçerli olmalı ve bu bağlamda, davaları insan onuruna saygı çerçevesinde kanunları uygulamak suretiyle karara bağlamak için gereken ehliyet, nitelik ve beceriler göz önünde bulundurulmalıdır.

45. Hâkimlere veya hâkim adaylarına karşı cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensubiyet, servet, maluliyet, doğum, cinsel yönelim ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapılmamalıdır. Hâkim veya hâkim adayının ilgili devletin vatandaşı olması koşulu, ayrımcılık olarak değerlendirilmemelidir.

46. Hâkimlerin seçim ve kariyerleri hakkında karar veren merci, yasama ve yürütme organlarından bağımsız olmalıdır. Söz konusu merciin bağımsızlığının güvence altına alınması için üyelerinin en az yarısının meslektaşları tarafından seçilecek hâkimlerden oluşması gerekir.

...

48. İşbu Tavsiye Kararı'nın 46. ve 47. fıkralarında bahsedilen bağımsız makamların üyelerinin seçimi, mümkün olan en geniş temsil imkânı sağlanacak şekilde gerçekleştirilmelidir. İlgili usuller şeffaf olmalı ve alınan kararların gerekçeleri, talep etmeleri halinde, başvuran kişilere bildirilmelidir. Başarısız olan bir adaya, karara veya en azından kararın alınmasında izlenen usule itiraz etme hakkı tanınmalıdır.

29. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE), Yargı Kurullarının Gelişimi ve Bağımsız ve Tarafsız Yargı Sistemindeki Rolü hakkındaki 24 No.lu (2021) ve 5 Kasım 2021 tarihli Görüşte, aşağıdaki ilgili gözlemlerde bulunmuştur(dipnotlar dâhil edilmemiştir):

“15. Diğer devlet kurumları gibi, hiçbir Yargı Kurulu kanunların üzerinde değildir. Bir Kurulun bazı kararları AIHS tarafından korunan hakları etkiler; örneğin hâkimlerin kariyerleriyle ilgili kararlar verildiğinde, bunlar gerekçeli kararlar olmalı ve hâkimler bunlarla ilgili yargı denetimi talep etme hakkına sahip olmalıdırlar ...

20. AIHM ve CJEU, hâkimlerin atanması konusunun bağımsız yargı için son derece önemli olduğuna karar vermişlerdir. CCJE daima bu görüşte olmuştur. Sonuç olarak, yeni hâkimlerin liyakate dayalı atanmaları ve terfileri ile ilgili seçimlerin yapılması veya önerilerde bulunulması hayati öneme sahip bir görevdir. Yargı Kurulunun böyle bir sorumluluğunun olması durumunda, bu sorumluluk bağımsız ve hesap verebilir bir biçimde yerine getirilmelidir. Hâkimlerin kariyerleriyle ilgili kararlar siyasilere veya

diğer hâkimlere sadakate dayalı olarak alınmamalıdır. Bu kararlar, hâkimlerin seçilmesi ve terfi ettirilmesi veya mahkeme heyetinin terki yoluyla, mahkemenin ilerideki kararları üzerinde büyük bir etkiye sahip olmaktadır. Bu nedenle, kararları verenlerin veya önerilerde bulunanların çoğunluğu hâkimlerden oluşmalıdır. Bununla birlikte, CCJE, kayırma ve yandaş davranışlara ve birbiriyle tıpatıp aynı niteliklere sahip hâkimlerin mevcudiyetine karşı bir güvence olarak, bu kararlara hukukçu olmayan üyelerin katılmasını da memnuniyetle karşılar.

21. Ne yazık ki, Avrupa’da pek çok hâkim, hâkimlerin seçimi ve terfi ettirilmesiyle ilgili kararların yalnızca liyakate dayalı olmadığı görüşündedir. Dolayısıyla, Kurulların etik kurallar ve mümkün olduğunca, atama ve terfilerle ilgili belirli nesnel kıstaslar temelinde çalışarak, her bir adayı şeffaf bir biçimde değerlendirmek suretiyle gerekçeli bir karar vermeleri hayati önem taşımaktadır. Haklarının göz ardı edildiğini düşünen hâkimlerin yargı denetimi talep etme hakkı olmalıdır.”

30. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu), Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 21 Ocak 2017 tarihinde kabul edilen ve 16 Nisan 2017 tarihinde referanduma sunulacak olan Anayasa değişikliğine ilişkin olarak, 110. Genel Kurul Toplantısında (Venedik, 10-11 Mart 2017, CDL-AD(2017)005) kabul ettiği görüşünde, aşağıdaki ilgili hususları gözlemlemiştir:

"1. Hâkimler ve Savcılar Kurulu

114. Mevcut anayasaya göre, Cumhurbaşkanı, HSYK’nın 22 üyesinden sadece 3’ünü atamaktadır. Değişikliklere göre, Cumhurbaşkanının, asıl üye sayısı 22’den (artı 12 yedek üye) 13 asıl üyeye indirilecek olan Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) 4 üyesini, yani neredeyse üyelerin üçte birini atama hakkı olacaktır. HSK’nın diğer iki üyesi olan Adalet Bakanı ve Adalet Bakanı Müsteşarı (üst düzey görevli olarak Bakan ve Müsteşar) da Cumhurbaşkanı tarafından atanacaktır. Bu sayede HSK üyelerinin neredeyse yarısını Cumhurbaşkanı atamış olacaktır. Geriye kalan 7 üye ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından atanacaktır.

...

116. Venedik Komisyonu, Avrupa standartlarına göre, Yüksek Yargı Kurulu üyelerinin en azından önemli bir kısmının, kendi meslektaşları tarafından atanmış hâkimlerden oluşması gerektiğini hatırlatır. ...

...

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

119. Komisyon, HSK'nın teklif edilen oluşumunun son derece sorunlu olduğunu tespit etmiştir. HSK üyelerinin neredeyse yarısı (13 üyeden 4+2=6'sı) Cumhurbaşkanı tarafından atanacaktır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanının artık tarafsız bir güç olmayacağını, parti politikasıyla iştigal edeceğinin tekrar altının çizilmesi gerekmektedir: Cumhurbaşkanının Hâkimler ve Savcılar Kurulunun üyeleri seçiminin, siyasi açıdan tarafsız olmasına gerek olmayacaktır. Geriye kalan 7 üye ise Büyük Millet Meclisi tarafından seçilecektir. Cumhurbaşkanı, partisinin Mecliste beşte üç çoğunluğa sahip olması halinde, HSK'daki tüm pozisyonları doldurabilecektir. Eğer Cumhurbaşkanının partisi, eş zamanlı seçim sistemi kapsamında neredeyse güvence altına alındığı üzere, koltukların en az beşte ikisine sahipse, birkaç koltuğu daha elde ederek Cumhurbaşkanı tarafından atanan üyelerle birlikte çoğunluğu oluşturabilecektir. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun hâkimlerin ve Cumhuriyet savcılarının atanması, terfii, tayini, cezalandırılması ve görevden alınması konularını denetleyen özerk bir kurul olması sebebiyle, bu durum yargının bağımsızlığını ciddi derecede tehlikeye atacaktır. Dolayısıyla, bu kurul üzerindeki kontrolü ele almak, bilhassa da hâkimlerin sıkça görevden alındığı ve tayinlerinin de artık genel bir uygulama olduğu bir ülkede, hâkim ve Cumhuriyet savcılarları üzerindeki kontrolü ele almak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, değişiklik tekliflerinin, Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren [dipnot dâhil edilmemiştir] otuz gün içinde seçilmelerini öngörmesi ve değişiklikleri destekleyen siyasi erklerin, TBMM'deki koltukların beşte üçünden fazlasına sahip olması ve bu sayede de Hâkimler ve Savcılar Kurulundaki tüm koltukları doldurabilmeleri önem arz etmektedir.

...

128. Bir başkanlık rejiminde yasamayla yürütme arasındaki ihtilafların çözülmesi için güçlü ve bağımsız bir yargı olmazsa olmaz bir şarttır. Ancak teklif edilen değişiklikler Türk yargı gücünü güçlendirmek yerine zayıflatmaktadır. Mevcut oluşumu uluslararası standartlara büyük oranda uyum gösteren Hâkimler ve Savcılar Kurulu, on üç üyesinden altısının artık tarafsız bir güç olmayacak olan Cumhurbaşkanı tarafından atanacağı, yedi üyesinin de Cumhurbaşkanının kontrolü altında olacak ve seçimlerin eş zamanlı olması nedeniyle büyük ihtimalle Cumhurbaşkanıyla aynı siyasal erkleri temsil edecek olan Büyük Millet Meclisi tarafından atanacak şekilde derhal düzenlenecektir. Kurulun hiçbir üyesi artık görevdeş hâkimler tarafından seçilmeyecektir. Kurulun, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının atanması, terfii, tayini, cezalandırılması ve görevden alınması gibi önemli işlevleri denetlediği hususu dikkate

alındığında, Cumhurbaşkanının bu Kurulu kontrolü altında tutması yargının tümüne de etki edecektir. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun kontrol altında tutulması, Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesi üzerindeki etkisini de dolaylı yollardan artıracaktır.”

31. Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO), 21-25 Mart 2022 tarihlerinde Strazburg’da düzenlenen 90. Genel Kurul toplantısında, Dördüncü Aşama Değerlendirmesi (GrecoRC4(2022)5) kapsamında, milletvekilleri, hâkim ve savcılar bakımından yolsuzluğun önlenmesine ilişkin 3. Ara Uygunluk Raporunu kabul etmiştir. 23 Haziran 2022 tarihinde yayınlanan raporda HSK hakkında aşağıdaki yorumlar yapılmıştır:

“Tavsiye viii.

36. GRECO, yürütme erkinden ve siyasi etkiden bağımsız olmasına yönelik muhtemel tehditlerle ilgili olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSYK) bağımsızlığının güçlendirilmesi için kararlı tedbirler alınması hususunda tavsiyede bulunmuştur.

37. GRECO, bu tavsiyenin yerine getirilmediği yönünde önceki kanaatlerine atıfta bulunur. GRECO, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSYK) 2017’de Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) olarak değiştirilmesinin ve HSK üyelerinin tamamının yürütme ve yasama erki tarafından seçilmesinin, bu Kurulu, eski HSYK yapısından dahi daha az bağımsız hale getirdiği yönünde ciddi endişelere sebep olduğunu hatırlatır. Bu gelişme, HSK ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin CM/Rec(2010)12 sayılı Tavsiye Kararı’nda belirtildiği üzere, özerk yargı kurumlarının üyelerinin en az yarısının kendi meslektaşları tarafından seçilmesini gerekli kılan uluslararası standartlarla açıkça uyumlu olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. GRECO ayrıca, HSK’ya halen Adalet Bakanı’nın başkanlık ettiğini ve Adalet Bakan Yardımcısı’nın da Kurul üyesi olduğunu kaydetmiştir.

38. Türk yetkililer, Anayasa ve iç mevzuatta öngörüldüğü üzere HSK’nın bağımsız olduğu yönündeki tutumlarını yinelemiştir. Türk yetkililere göre, HSK’nın yapısı ve işleyişi ülkenin ihtiyaçlarını yansıtmaktadır ve dışarıdan herhangi bir siyasi etki altında kalmamaktadır. Her biri basit çoğunlukla karar alan iki daireden oluşan HSK’da, hâkim/savcılar hakkında alınan kararlara HSK Genel Kurulunda itiraz edilebilir.

39. GRECO, HSK’nın yapısının daha önceki uygunluk raporlarında (bkz. 37. paragraf) belirtilen ve Avrupa Konseyi’nin standartlarıyla ve hâkimlerin kariyeriyle

OKTAY ALKAN/TÜRKİYE KARARI

ilgilenen bu tür özerk kurumların üyelerinin en az yarısının kendi meslektaşları tarafından seçilmesini gerektiren GRECO'nun standart uygulamasıyla doğrudan çeliştiği yönünde önceki tespitlerini yinelemiştir. Mevcut haliyle HSK'ya halen Adalet Bakanı başkanlık eder ve Adalet Bakan Yardımcısı da Kurul üyesidir; ancak, diğer üyelerin hiçbiri hâkimler tarafından kendi meslektaşları arasından seçilmemektedir.

40. GRECO, tavsiye viii'in halen uygulanmadığı sonucuna varmıştır.

Tavsiye ix.

41. GRECO, hâkim ve savcı adaylarının seçim ve mesleğe alım süreçleriyle ilgili olarak yargı erkinin müdâhiliğinin ve sorumluluğunun önemli ölçüde artırılması hususunda tavsiyede bulunmuştur.

42. GRECO, bu tavsiyenin uygulanmadığı yönünde önceki uygunluk raporlarındaki kanaatlerine atıfta bulunur. GRECO, yeni adayların mesleğe kabulünün son aşamasında, HSYK'nin yerine HSK'nın gelmesi dışında durumun değişmediğini kaydetmiştir. Adalet Bakanlığı'nın mesleğe kabul sürecinde öncü ve belirleyici bir rol oynadığına dair Değerlendirme Raporu'nda ifade edilen mevcut durum değişmemiştir. Özellikle de mülakat heyetinin iki üyesi dışında, yani HSK Genel Sekreteri ve Adalet Akademisi'nin danışma kurulundan seçilen bir üye dışında, geri kalan beş üye Adalet Bakanlığı temsilcisidir. HSK, Adalet Bakan Yardımcısı da dâhil olmak üzere, hâkim ve savcı adaylarının mesleğe alımında öncü rol oynamaktadır. Bu bağlamda, HSK'nın yapısı açısından ifade edilen endişeler ve hiçbir üyenin hâkimler tarafından seçilmemesi ışığında GRECO, hâkimlerin seçim ve mesleğe alım süreçlerinde yürütme erkinin kontrolünün daha fazla artmasından endişe duymuştur.

43. Türk yetkililer, bu tavsiyeye dair herhangi yeni bir bilgi vermemiştir.

44. Herhangi bir yeni gelişme olmadığından, GRECO, tavsiye ix'un yerine getirilmediği sonucuna varmıştır.”

III. DİĞER ULUSLARARASI BELGELER

32. BM Hâkimlerin ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörü Diego García-Sayán, 2 Mayıs 2018 tarihinde, İnsan Hakları Konseyine, hâkimlerin ve avukatların bağımsızlığına ilişkin ikinci raporunu (BM belgesi no. A/HRC/38/38) sunmuştur. Özel Raportör, raporunda, şu tavsiyelerde bulunmuştur:

“97. Hâkimlerin atanmaları ve terfileri ile ilgili kararlar, yasama ve yürütme organlarından bağımsız bir yargı konseyi veya muadili bir organ tarafından şeffaf bir süreçte alınmalıdır.

...

106. Şirketçiliği ve sürecin fiili güçler tarafından ele geçirilmesini önlemek amacıyla, konseylerin tüm atama süreçleri şeffaf ve katılımcı olmalıdır.

...

111. Adalet Bakanı gibi yürütme organı mensupları tabî üye olarak konsey çalışmalarına katıldığında, her türlü potansiyel müdahaleden bağımsızlıklarını sağlamak için uygun tedbirler geliştirilmelidir.

112. Konsey Başkanlığı, herhangi bir siyasi bağlantısı olmayan tarafsız bir kişi tarafından yürütülmelidir. Cumhurbaşkanının veya Devlet Başkanının sadece resmi yetkilere sahip olduğu parlamenter sistemlerde, Konsey Başkanı olarak atanmalarına izin verilebilir. Diğer tüm durumlarda, Başkan, bizzat konsey tarafından hâkim üyeleri arasından seçilmelidir. Mahkeme Başkanı, Yüksek Mahkeme Başkanı ve Adalet Bakanı, yargı konseyi başkanı olarak atanmamalıdır.”

33. Avrupa Yargı Konseyleri Ağı Genel Kurulu, Mayıs 2012 tarihinde, yargı üyelerinin işe alınması, seçimi, atanması ve terfii ile ilgili asgari standartları belirleyen bir deklarasyon kabul etmiştir. Deklarasyonun ilgili alıntıları aşağıdaki gibidir:

“1. Yargı atamaları yalnızca liyakat ve ehliyet esas alınarak yapılmalıdır.

...

6. Atama sürecinin, (örn; görevli hâkimler, Barolar, Hukuk Toplulukları vs. gibi) hukukçuların raporlarına ve yorumlarına dayalı değerlendirmeyi içerdiği durumlarda, bu tür bir istişarenin, tamamen açık, adil ve şeffaf kalması ve ayrıca, görev yapan herhangi bir hâkimin veya Baronun görüşlerinin, ilgili yetkinliklere dayanması, yazılı olarak kaydedilmesi, incelemeye açık olması ve kişisel önyargılara bağlı olmaması gerekmektedir.

...

10. Başarısız olan bir aday, atanamamasının nedenlerini bilme hakkına sahiptir; ve başarısız olan herhangi bir adayın atama sürecinde haksız muamele gördüğü kanısında olması halinde başvurabileceği bağımsız bir şikâyet veya itiraz sürecine ihtiyaç vardır.”

34. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosunun, Doğu Avrupa, Güney Kafkasya ve Orta Asya’da Yargı

Bağımsızlığı: Yargı İdaresi, Seçimi ve Hesap Verebilirlik hakkındaki Kiev Tavsiye Kararlarının (2010) ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Yargısal Seçim

3. Bu işle görevlendirilmiş başka bir bağımsız organ olmadığı sürece, yargısal seçim sürecinde yazılı ve sözlü sınavları yürütmek üzere ayrı bir uzman komisyon kurulmalıdır ... Bu durumda, Yargı Konseyinin yetkisi, doğru prosedürlerin izlendiğini teyit etmekle ve komisyon tarafından seçilen adayları atamakla ya da onları atama makamına tavsiye etmekle sınırlı olmalıdır ...

4. Alternatif olarak, Yargı Konseyleri veya Yeterlilik Komisyonları veya Kurulları, hâkimlerin seçilmesinden ve eğitiminden doğrudan sorumlu olabilir. Bu durumda, bu organların yürütmenin kontrolü altında olmaması ve bölgesel yönetimlerden bağımsız hareket etmesi hayati önem taşımaktadır ...

...

İşe Alım Süreci

21. Seçim sürecinde şeffaflığı sağlamak amacıyla, yargısal seçim usulü ve kriterleri, yasalarla açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Boş kadro bilgisi ile hüküm ve koşullar kamuya duyurulmalı ve geniş çapta yayılmalıdır. Başvuruda bulunan tüm adayların listesi (veya en azından nihai başarı listesi) kamuya açık olmalıdır. Seçim organı, bağımsız, temsili ve kamuya karşı sorumlu olmalıdır (bk., para. 3-4). Seçim organı, hem konusu hem de seçim sürecindeki ağırlığının önceden belirlenmesi koşuluyla, en azından son aşamaya gelmiş olan adaylarla mülakat yapmalıdır.

22. Güvenlik soruşturması varsa, azami dikkatle ve mutlak surette hukukun üstünlüğü temelinde ele alınmalıdır. Seçim makamı, polisten, sabıka kaydının ve diğer her türlü eleme gerekçesinin standart bir şekilde soruşturulmasını talep edebilir. Bu soruşturmadan elde edilen sonuçlar, başvurana sağlanmalı ve başvuran bunlara karşı mahkemede itirazda bulunma hakkına sahip olmalıdır. Güvenlik güçleri tarafından başka bir güvenlik soruşturması yapılmamalıdır. Güvenlik soruşturmasına dayanarak bir adayın reddedildiği kararın gerekçeli olması gerekmektedir.

23. Bir hâkimi nihai olarak atama yetkisinin Devlet Başkanına ait olduğu durumlarda, atamaya ilişkin takdir yetkisi, seçim organı tarafından gösterilen adaylarla sınırlı olmalıdır (örn; Yargı Konseyi, Yeterlilik Komisyonu veya Uzman Komisyonu; bk., para. 3-4). Böyle bir adayın atanmasının reddedilmesi, yalnızca usuli gerekçelere dayanmalıdır ve gerekçeli olmalıdır. Bu durumda, seçim organı, kararını yeniden incelemelidir. Seçeneklerden biri, seçim organına nitelikli çoğunluk oylamasıyla

başkanın vetosunu iptal etme yetkisi verilmesidir. Tüm kararlar, kanunla tanımlandığı üzere, kısa süre sınırları içerisinde alınmalıdır.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

35. Başvuran, yargısal göreve atanmasını onaylamayı reddeden 13 Mayıs 2020 tarihli HSK kararına itiraz etmek için mahkemeye erişiminin bulunmadığından şikâyet etmiştir. Başvuranın dayandığı Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi aşağıdaki gibidir:

“Herkes, medeni hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi konusunda (...) yasalarla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından (...) adil bir şekilde (...) yargılanmayı isteme hakkına sahiptir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. Konu Bakımından Uygulanabilirlik

(a) Tarafların Beyanları

36. Hükümet, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinin, yorumlama yoluyla, ilgili Devlette herhangi bir dayanağı bulunmayan maddi bir medeni hak doğurmayacağını öne sürmüştür. Hükümete göre, bir adayın hâkimlik eğitimini başarıyla tamamlamış olması, mesleğe atanma hakkını oluşturmamaktadır. Hâkimlerin atanmasını onaylayıp onaylamama konusunda karar verme yetkisine sahip tek organ olan HSK, bu bağlamda yargı denetimine açık olmayan bir takdir yetkisi kullanmıştır. Hükümet, ayrıca, Mahkemenin, yargının bağımsızlığı ilkesini öngören anayasal hükümlerin hâkimlerin statüsünü ve kariyerlerini etkileyen herhangi bir tedbirde dikkate alınması gerektiği gerekçesiyle, HSK’nın hâkimlik teminatına sahip olan bir hâkimin atanmasında sınırsız takdir yetkisi kullanamayacağını tespit ettiği *Bilgen/Türkiye* (no. 1571/07, 9 Mart 2021) davasındaki koşullar ile hâkim statüsüne sahip olmayan başvuranın, savunulabilir bir temelde dahi benzer bir hakkı ileri süremediği somut davanın koşullarının farklı olduğunu değerlendirmiştir.

37. Hükümet, ileri sürülen hakkın medeni niteliği yönünden, *Vilho Eskelinen ve Diğerleri/Finlandiya* [BD] (no. 63235/00, AİHM 2007-II) kararına dayanarak, söz konusu kararda belirtilen testin her iki koşulunun da karşılandığını öne sürmüştür. Testin ilk koşulu ile ilgili olarak, iç hukukta, HSK kararları - görevden alma kararları dışında - açıkça yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Bilgen *kararı* da bu tespiti doğrulamıştır (yukarıda anılan, § 75).

Testin ikinci koşulu olan, söz konusu personel kategorisinin mahkemeye erişimden hariç tutulmasının haklı gerekçelere dayandırılması ile ilgili olarak, Hükümet, yine, somut davanın koşullarının, hâkimlerin bireysel bağımsız ve tarafsızlıklarını doğrudan ilgilendiren konularda sahip oldukları güvenceler ile ilgili olan *Bilgen* kararındaki koşullardan farklı olduğunu değerlendirmiştir. Bununla birlikte, somut dava, yargısal göreve ilk atama ile ilgilidir ve başvuranın hâkim statüsüne sahip olmadığı dikkate alındığında, hâkimlerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını korumak ve güvence altına almak için hukuk yollarına sahip olma gerekliliğine ilişkin bir argüman burada geçerli değildir.

38. Başvuran, Hükümetin tutumuna itiraz etmiştir. Başvurana göre, hâkimlerin seçimi ve hâkimlik mesleğine atanmaları, yargının bağımsızlığı bakımından eşit derecede önemlidir ve Mahkemenin *Bilgen* kararındaki tespitlerine dayanarak, *Vilho Eskelinen* testinin ikinci koşulu yerine getirilmemiştir.

(b) Mahkemenin değerlendirmesi

(i) Bir Hakkın Varlığı

39. Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin medeni hukuk yönünden uygulanabilir olması için, Sözleşme kapsamında korunup korunmadığına bakılmaksızın, en azından savunulabilir gerekçelerle, iç hukuk uyarınca tanınabilen bir "hak" ile ilgili bir uyuşmazlığın söz konusu olması gerektiğini yinelemektedir. Söz konusu uyuşmazlık, gerçek ve ciddi nitelikte olmalıdır; bu, sadece bir hakkın fiili varlığıyla ilgili değil, aynı zamanda kullanım

kapsamı ve şekliyle ilgili olabilir; sonuç olarak, yargılamaların sonucu, söz konusu hak için doğrudan belirleyici olmalıdır ve zayıf bağlantılar veya dolaylı sonuçlar, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin devreye sokulması için yeterli değildir (bk. *Denisov/Ukrayna* [BD], no. 76639/11, § 44, 25 Eylül 2018 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar, ve *Grzęda/Polonya* [BD], no. 43572/18, § 257, 15 Mart 2022 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar). Son olarak, hak, “medeni” bir hak olmalıdır (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 257).

40. Mahkemenin içtihadında, 6. maddenin medeni hukuk yönünün, ilk başta medeni bir hakla ilgili olmadığı görülen, ancak özel bir hak üzerinde doğrudan ve önemli sonuçları olabilecek davalara da uygulanmasına yönelik bir gelişme olmuştur (bk. *De Tommaso/İtalya* [BD], no. 43395/09, § 151, 23 Şubat 2017 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar; ayrıca bk., yukarıda anılan *Denisov*, §§ 51-52 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

41. Somut davaya bakıldığında, Mahkeme, Türk hukuku uyarınca, kamu görevine eşit erişim hakkının, anayasal bir hak olduğunu ve görevin gereklilikleri dışındaki hiçbir hususun kamu görevine almada dikkate alınmayacağını kaydetmektedir. Hükümet tarafından sunulan yerel içtihat örneklerinden, hâkimlik veya savcılık görevi için başvuruda bulunan eğitim gören adayların, Bakanlık tarafından yürütülen işe alma prosedürleri ve mülakatlar ile ilgili olarak idare mahkemelerine erişimlerinin olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, iç hukukta ve uygulamada, hâkimlik görevine başvuruda bulunan eğitim gören adayların, keyfi atanma veya redde karşı haklarının olduğu kabul edilmiştir. Mahkemeye göre, HSK'nın yargısal görevlere atamanın onaylanmasının son adımı ile ilgili olarak takdir yetkisini kullanması ve bu takdir yetkisinin kendisinin mahkemeler tarafından incelenememesi, başvuranın nihai başarı listesine girdiği göreve atanmasına ilişkin yasal gerekliliklerin tümünü yerine getirdiği iddiasının savunulabilirliğini ortadan kaldırmamaktadır.

42. Anayasanın 70. maddesinde yer alan kamu görevine eşit erişim hakkı ve başvuranın yazılı ve sözlü sınavları başarıyla geçtiği ve HSK aksi yönde

karar verene kadar hâkim olmanın yasal koşullarını yerine getirdiğinin kabul edildiği göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, başvuranın, savunulabilir bir şekilde, Türk hukukunda tanındığı söylenebilecek bir hakka sahip olduğu kanaatindedir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Juričić/Hırvatistan*, no. 58222/09, § 52, 26 Temmuz 2011 ve *Gloveli/Gürcistan*, no. 18952/18, §§ 38-41, 7 Nisan 2022).

(ii) *Hakkın Medeni Niteliği*

(α) Genel ilkeler

43. Kamu görevinde istihdam edilen memurlar ile ilgili olarak, (yukarıda anılan) *Vilho Eskelinen ve Diğerleri* kararında tesis edilen kriterlere göre, davalı Devlet, Mahkeme önünde, iki koşul yerine getirilmediği sürece, 6. maddede yer alan korumayı hariç tutma konusunda başvuranın devlet memuru statüsüne dayanamaz. İlk olarak, Devlet, ulusal hukukunda, ilgili görev veya personel kategorisini mahkemeye erişim hakkından hariç tutmuş olmalıdır. Bu koşul, iç hukukta mahkemeye erişimin açıkça hariç tutulduğu durumlarda yerine getirilmektedir. Bununla birlikte, aynı koşul, söz konusu hariç tutmanın zımni nitelikte olduğu ve özellikle uygulanabilir yasal çerçevenin veya tüm yasal düzenlemenin sistematik yorumlanmasından kaynaklandığı durumlarda da karşılanabilmektedir (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 292). İkinci olarak, böyle bir hariç tutma durumu, Devletin menfaatine olan nesnel gerekçelerle haklı kılınmalıdır. Bu durumun haklı kılınabilmesi için, Devletin, söz konusu memurun kamu gücünün kullanılmasına katıldığını ya da memur ile işveren olan Devlet arasında “özel bir güven ve sadakat” bağının bulunduğunu ortaya koyması yeterli değildir. Ayrıca, ilgili uyuşmazlığın konusunun Davalı Devlet gücünün kullanılmasıyla ilişkili olduğunu veya özel bağın sorgulandığını ispatlama görevi de davalı Devlete aittir. Dolayısıyla, ilke olarak, maaş, ödenek ve benzeri haklarla ilgili uyuşmazlıklar gibi olağan iş uyuşmazlıklarının, memur ile Devlet arasındaki ilişkinin özel niteliği nedeniyle 6. maddede öngörülen güvencelerin kapsamı dışında bırakılmasının hiçbir haklı gerekçesi olamaz.

Uygulamada, 6. maddenin uygulanabileceği bir karine mevcut olacaktır. İlk olarak, devlet memuru olan başvuranın iç hukuk uyarınca mahkemeye erişim hakkına sahip olmadığını ve ikinci olarak, 6. madde kapsamındaki hakların ilgili devlet memuru bakımından geçerli olmamasının haklı gerekçelere dayandığını ispatlama görevi davalı Devlete ait olacaktır (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 261 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar; ayrıca bk. §§ 291-92, 296 ve 299).

44. Mahkeme, “maaşlar, ödenekler veya benzeri haklar” ile ilgili uyuşmazlıkların, *Vilho Eskelinen* testi kapsamında ilke olarak 6. maddenin uygulanması gerektiği “olağan iş uyuşmazlıklarının” yalnızca kapsamlı olmayan örnekleri olduğunu açıklamıştır (bk. yukarıda anılan *Denisov*, § 52 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

45. Mahkemeye erişimi engelleyen ulusal bir mevzuatın, belirli bir davada, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi kapsamında bir etkiye sahip olabilmesi için, hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olması gerekmektedir. Sözleşme’nin Giriş bölümünde açıkça belirtilen ve tüm maddelerinde geçerli olan bu kavram; diğerleri arasında, herhangi bir müdahalenin ilke olarak genel anlamda uygulanan bir mevzuata dayanmasını gerektirmektedir (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 299 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

46. *Vilho Eskelinen ve Diğerleri* (yukarıda anılan, § 61) davasında, Mahkeme, söz konusu davadaki gerekçesinin, devlet memurlarının durumuyla sınırlı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, Mahkeme, daha sonraki içtihadında, ilgili kararda tesis edilen kriterlerin uygulanmasını hâkimlerle ilgili çeşitli ihtilafları kapsayacak şekilde genişletmiştir. Mahkeme, bu bağlamda, yargının olağan devlet memuriyetinin bir parçası olmamasına rağmen, tipik kamu hizmetinin bir parçası olarak değerlendirildiğini kaydetmiştir (bk. *Baka/Macaristan* [BD], no. 20261/12, § 104, 23 Haziran 2016).

47. Bu kapsamda, Mahkeme, *Vilho Eskelinen* kriterlerini, işe alma/atama ile ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, hâkimlerle ilgili tüm ihtilaf türlerine

uygulamıştır (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Juričić*, §§ 52-57 ve *Gloveli*, §§ 43-47), kariyer/terfi (bk. *Dzhidzheva-Trendafilova/Bulgaristan* (k.k.), no. 12628/09, 9 Ekim 2012, ve *Tsanova-Gecheva/Bulgaristan*, no. 43800/12, §§ 85-87, 15 Eylül 2015), nakil (bk. *Tosti/İtalya* (k.k.). no. 27791/06, 12 Mayıs 2009, ve yukarıda anılan *Bilgen*, § 79), görevden uzaklaştırma (bk. *Paluda/Slovakya*, no. 33392/12, §§ 33-34, 23 Mayıs 2017, ve *Camelia Bogdan/Romanya*, no. 36889/18, § 70, 20 Ekim 2020), disiplin işlemleri (bk. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], no. 55391/13 ve diğer 2 başvuru, § 120, 6 Kasım 2018; *Di Giovanni/İtalya*, no. 51160/06, §§ 36-37, 9 Temmuz 2013; ve *Eminağaoğlu/Türkiye*, no. 76521/12, § 80, 9 Mart 2021), meslekten çıkarma (bk. *Olujić/Hırvatistan*, no. 22330/05, §§ 31-43, 5 Şubat 2009; *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, no. 21722/11, §§ 91 ve 96, AİHS 2013; *Kulykov ve Diğerleri/Ukrayna*, no. 5114/09 ve diğer 17 başvuru, §§ 118 ve 132, 19 Ocak 2017; *Sturua/Gürcistan*, no. 45729/05, § 27, 28 Mart 2017; *Kamenos/Kıbrıs*, no. 147/07, §§ 82-88, 31 Ekim 2017; ve *Mnatsakanyan/Ermenistan*, no. 2463/12, §§ 49-59, 6 Aralık 2022), ciddi bir disiplin suçundan mahkûmiyet hükmünün verilmesinin ardından maaştan kesinti yapılması (bk. *Harabin/Slovakya*, no. 58688/11, §§ 118-23, 20 Kasım 2012), hâkim sıfatıyla çalışmaya devam etmekle birlikte (örneğin, Yüksek Mahkeme Başkanlığı, İstinaf Mahkemesi Başkanlığı veya Bölge Mahkemesi Başkan Yardımcılığı) görevinden alınma (bk. yukarıda anılan *Baka*, §§ 34 ve 107-11; yukarıda anılan *Denisov*, § 54; ve *Broda ve Bojara/Polonya*, no.26691/18 ve 27367/18, §§ 121-23, 29 Haziran 2021), hâkimin asli faaliyeti dışındaki görevler (yargı konseyinde görev almak için seçilen bir hâkimin görev süresinin vaktinden önce sonlandırılması) (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, §§ 289-327) veya yasal reformun ardından yargısal görevlerini yerine getirmeleri engellenen hâkimler (bk. *Gumenyuk ve Diğerleri/Ukrayna*, no. 11423/19, §§ 61 ve 65-67, 22 Temmuz 2021). Mahkeme, ayrıca, *Vilho Eskelinen* kriterlerini, bir başsavcının görev süresinin vaktinden önce

sonlandırılmasına ilişkin bir ihtilafa da uygulamıştır (bk. *Kövesi/Romanya*, no. 3594/19, §§ 124-25, 5 Mayıs 2020).

48. Ayrıca, hâkimlerin Devlet ile olan iş ilişkisi, yargı bağımsızlığı açısından esas teşkil eden belirli güvenceler ışığında yorumlanmalıdır. Dolayısıyla, dikkate almaları gereken “özel güven ve sadakat bağından” bahsedilirken, Devlet gücünü elinde bulunduranlara değil, hukukun üstünlüğü ve demokrasiye duyulan sadakat kastedilmektedir. Hâkim ile Devlet arasındaki iş ilişkisinin bu karmaşık yönü, yargı mensuplarının, görevlerini yerine getirirken, öncelikle hukukun ve adaletin gerekliliklerine dayalı olarak korkmadan veya kayırmadan karar verebilmeleri için Devletin diğer organlarıyla aralarına yeterli mesafe koymalarını gerektirmektedir. Hâkimlerin bireysel bağımsızlık ve tarafsızlıklarını doğrudan ilgilendiren konularda Sözleşme maddelerinde öngörülen güvencelerden iç hukuk uyarınca yoksun bırakıldıkları takdirde hukukun üstünlüğü ilkesini ve Sözleşmeyi uygulayabilecekleri şeklindeki bir varsayım doğru olmayacaktır (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Bilgen*, § 79, ve *Broda ve Bojara*, § 120).

(β) Söz konusu ilkelerin somut davaya uygulanması

49. Mahkeme, ilk olarak, başvuranın olay tarihindeki statüsünün devlet memuru statüsü olduğunu ve eğitim gören hâkim adayı olmasının, ulusal yasal çerçeve uyarınca atamaları onaylanan hâkim ve savcılara tanınan anayasal güvencelerin hiçbirini başvurana sağlamadığını kaydetmektedir. Bu kapsamda, somut davanın koşulları, yukarıda 47. paragrafta atıfta bulunulan içtihata ve özellikle Mahkemenin *Vilho Eskelinen* testinin koşullarını yargı bağımsızlığı güvenceleri ışığında ve fiilen yargı mensubu olan başvuranlara uyguladığı (her ikisi de yukarıda anılan) *Bilgen* ve *Eminağaoğlu* davalarına doğrudan uymamaktadır. Aynı zamanda, bir yandan hâkimlerin göreve atanması ile diğer yandan genel olarak yargı bağımsızlığı ve halkın yargıya güveni arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda, Mahkeme, önceki içtihadında, “atamaların ve terfilerin yapılmasından ve bu hususta önerilerde bulunulmasından sorumlu üye Devletlerdeki makamların,

nitelikleri, bütünlüğü, yeteneği ve verimliliği dikkate alarak hâkimlerin seçiminin ve kariyerlerinin liyakate dayalı olmasını sağlamak amacıyla objektif kriterler getirmeleri, yayınlamaları ve yürürlüğe koymaları gerektiği” tavsiyesinde bulunan Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin 1(2001) no.lu Görüşünün 25. paragrafına atıfta bulunmuş ve - hem teknik yeterlilik hem de ahlaki bütünlük açısından - en nitelikli olan adayların yargısal görevlere atanmasını sağlamak amacıyla hâkimlerin atanmasında titiz bir sürecin önemini vurgulamıştır (bk. *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], no. 26374/18, §§ 221-22, 1 Aralık 2020, ve ayrıca 28-29 ve 32-34. paragraflarda atıfta bulunulan diğer uluslararası standartlar). Mahkeme, ayrıca, yürütme organı tarafından yapılabilecek olanlar da dâhil olmak üzere, keyfi müdahalelerin önüne geçilebilmesi için, iç hukuk hükümlerinin mümkün olduğunca en açık şekilde ifade edilmesi gerektiğini de belirtmiştir (bk. yukarıda anılan *Guðmundur Andri Ástráðsson*, § 230).

50. Yukarıdaki hususlara dayanarak ve başvuranın yasal şartları yerine getirdiğini, ilgili sınavları başarıyla geçtiğini ve hukuk eğitimini başarıyla tamamladığını göz önünde bulunduran Mahkeme, davayı, hukuk kariyeriyle ilgili içtihadını temel alarak inceleyecektir.

51. *Vilho Eskelinen* testinin ilk koşulu ile ilgili olarak, Mahkeme, (her ikisi de yukarıda anılan) *Bilgen ve Eminağaoğlu* kararlarında, yargı mesleğinden çıkarma hariç olmak üzere, hâkimler ve savcılarla ilgili olarak HSK (önceki adıyla “HSYK”) tarafından verilen kararların yargı denetimine açık olmadığına ve ayrıca, HSK’nın kendisinin, diğer hususların yanı sıra, önünde yürütülen süreçte yer alan eksiklikler olan, (a) usul kanununun; (b) duruşmaların; (c) tanıkların çağırılması ve dinlenmesi de dâhil olmak üzere delil kurallarının; (d) çekişmeli yargılamanın; ve (e) gerekçelendirmenin bulunmaması nedeniyle *Vilho Eskelinen* testinin amaçları doğrultusunda bir “mahkeme” olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Bilgen*, § 74, ve *Eminağaoğlu*, §§ 99-100).

52. Bununla birlikte, Mahkeme, HSK'nın 2017 tarihli referandumdan sonra değişiklik geçiren anayasal kurumlardan biri olduğunu (bk., yukarıda 23. paragraf) ve bu değişikliklerin somut başvuruya ilgili zaman aralığında zaten yürürlükte olduğunu, başvuranın davasında ihtilaf konusu kararı veren kurumun anayasa değişikliği uyarınca yeni oluşturulan HSK olduğunu ve söz konusu anayasa değişikliğinin, tam olarak HSK'nın yapısı ve üyelerinin atanma şekli ile ilgili olduğunu ve bunun ilgili organın karar alma sürecine herhangi bir değişiklik getirmediğini kaydetmektedir (bk., yukarıda 23. paragraf). Bu son husus bakımından, Mahkeme tarafından (her ikisi de yukarıda atıfta bulunulan) *Bilgen ve Eminagaoglu* kararlarında tespit edilen eksiklikler aynı kalmıştır; dolayısıyla, bu durum, Mahkemenin, HSK'nın Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi anlamında bir mahkeme olarak kabul edilip edilmeyeceğine dair yeni bir inceleme yapmasını gerektirmemektedir.

53. Bu nedenle, *Vilho Eskelinen* testinin ilk koşulunun yerine getirildiği sonucuna varılmaktadır. Mahkemeye erişimden hariç tutmanın açık olduğu da dikkate alındığında, Mahkemenin bu hariç tutma durumunun uygulanabilir yasal çerçevenin sistematik yorumlanmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığını ayrıca incelemesine gerek yoktur (bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 292).

54. Mahkeme, sonraki aşamada, *Vilho Eskelinen* davasında belirlenen ikinci kriterin, yani böyle bir hariç tutma durumunun Devletin menfaatine olan nesnel gerekçelerle haklı kılınıp kılınmadığı şeklindeki koşulun karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmelidir. Başvuranın kamu hukuku uyarınca verilen kamu gücünün kullanımında yer alan bir sektör veya bölümde bulunması tek başına belirleyici değildir. Başvuranın ilgili haktan hariç tutulmasının haklı kılınabilmesi için, Devletin, söz konusu memurun kamu gücünün kullanılmasında yer aldığını ya da memur ile işveren olan Devlet arasında “özel bir güven ve sadakat” bağının bulunduğunu göstermesi yeterli değildir. İlgili uyumsuzluğun konusunun Devlet gücünün kullanılmasıyla ilişkili olduğunu veya memur ile işveren olan Devlet

arasındaki "özel güven ve sadakat bağının" sorgulandığını kanıtlama görevi Devlete aittir (bk. yukarıda anılan *Vilho Eskelinen*, § 62).

55. Hükümet, ihtilafın konusunun, yargı yetkisinin kullanımıyla ve özellikle yargısal göreve ilk atama ile ilgili olduğunu ve bunun, Üye Devletler arasında ortak bir uygulamanın bulunmadığı ve üye Devletlerin sözlü mülakatlar da dâhil olmak üzere, adayların yargı mesleğine nasıl atanacağına dair usullerin düzenlenmesinde geniş bir takdir yetkisine sahip oldukları bir alan olduğunu ileri sürmüştür.

56. Mahkeme, çeşitli Avrupa Konseyi üye Devletlerinde yürürlükte olan yargısal atama sistemlerini değil, yargı görevi için adayların seçimi ve işe alınması ile ilgili ihtilafların yargı denetimi dışında bırakılmasının, *Vilho Eskelinen* testi uyarınca haklı gerekçelere dayandırılıp dayandırılmadığını incelemesi gerektiğini kaydetmektedir. Daha önce içtihadında belirtildiği üzere, Avrupa'da hâkimlerin seçimi ve atanmasına ilişkin çeşitli farklı sistemler mevcuttur ve belirleyici olan husus, atanacak kişilerin, yargısal görevlerini yerine getirirken etki veya baskıdan uzak olmalarıdır (bk. yukarıda anılan *Guðmundur Andri Ástráðsson*, § 207 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar). Söz konusu olan, her zaman için, belli bir davada Sözleşme koşullarının karşılanıp karşılanmadığıdır (bk. *Kleyn ve Diğerleri/Hollanda* [BD], no. 39343/98 ve diğer 3 başvuru, § 193, AİHS 2003-VI ve *Henryk Urban ve Ryszard Urban/Polonya*, no. 23614/08, § 46, 30 Kasım 2010).

57. Mahkeme, bu bağlamda, yargıyla ilgili ihtilaflar söz konusu olduğunda, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin uygulanabilirliğinin, yalnızca, ihtilafın konusunun özel güven ve sadakat bağını sorgulayacak nitelikte olduğunun tespit edildiği durumlarda hariç tutulduğu *Eskelinen* testinin ikinci kriterinin, yargının bağımsızlığına ilişkin güvenceler ışığında yorumlanması gerektiğini yinelemektedir (bk. yukarıda anılan *Bilgen*, § 79). Benzer şekilde, Hükümet, yargı bağımsızlığı güvenceleriyle bağdaşmayan sonuçlara yol açacak olması durumunda, ihtilafları yargı denetimi dışında bırakmak için Devlet gücünün kullanılması kavramına dayanamaz. Bu kapsamda,

Mahkeme, yargısal atama sürecinin bütünlüğü ile yargı bağımsızlığı gerekliliği arasında açık bir bağlantı olduğunu kaydetmiştir (bk. *Thiam/Fransa*, no. 80018/12, §§ 81-82, 18 Ekim 2018). Mahkeme, ayrıca, sadece kamuoyunun yargıya güven duymasını sağlamak için değil, aynı zamanda hâkimlerin şahsi bağımsızlık teminatını güçlendirmek için de hâkimlerin liyakat ve nesnel ölçütler temelinde seçilmeleri gerektiği ilkesine de atıfta bulunmaktadır (bk. yukarıda anılan Bilgen, § 63 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar ve yukarıda 49. paragrafta açıkça ifade edilen ilkeler).

58. Bu kapsamda, Mahkeme, somut davanın kendine özgü koşulları göz önünde bulundurulduğunda, yasal uygunluk şartlarını karşılayan bir hâkim adayı olan başvuranın, atama sürecinin son aşamasının dışında bırakılmasının ve bu karara ilişkin herhangi bir yargı denetiminin bulunmamasının, yargı bağımsızlığının korunmasının önemi ışığında, hukukun üstünlüğüne dayalı bir Devletin menfaatine olduğunun kabul edilemeyeceği kanaatindedir (bk. yasal gereklilikleri yerine getiren bir hâkim adayı ile ilgili olarak yargı denetiminin hariç tutulmasına ilişkin benzer bir sonuç için, yukarıda anılan *Gloveli*, § 51). Mahkeme, bu bağlamda, liyakate (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Guðmundur Andri Ástráðsson*, § 221 ve § 234, *Grzęda*, § 308) ve şeffaf usule (bk., yukarıda 28. paragraf) dayalı objektif kriterlerin, hem Mahkeme içtihadında hem de Avrupa Konseyi belgelerinde, halkın yargıya güvenini sürdürebilecek ve yargı bağımsızlığını güvence altına alabilecek bir işe alım sürecinin sağlanmasında önemli olduğunun kabul edildiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Mahkeme, Hükümetin, somut bağlamda *Vilho Eskelinen* testinin ikinci kriterinin karşılandığına karar vermesini haklı kılacak gerekçeler öne sürmediğini tespit etmektedir.

Dolayısıyla, Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin medeni hukuk yönünden uygulanabilir olduğuna karar vermiştir.

2. İç hukuk yollarının tüketilmemesi hakkında

59. Hükümet, başvuranın, adaylık dönemi sırasında, Bakanlığa karşı idari hukuk davası açmadığını ileri sürmüştür. Hükümet, başvuranın idare

mahkemeleri önünde itiraz edemediği eylemin veya idari işlemin niteliğini belirtmeksizin, başvuranın yerel mahkemeler nezdinde Sözleşme kapsamındaki şikâyetlerini dile getirmediğini öne sürmüştür.

60. Mahkeme, başvuranın sözlü mülakat sonuçlarına karşı yaptığı itirazın kabul edildiğini ve sonuç olarak, Bakanlığın, başvuranın dosyasını, yargısal göreve atanmasını onaylaması için HSK'ya gönderdiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla, Hükümetin bu konudaki argümanı geçerli değildir. Başvuranın şikâyetinin 13 Mayıs 2020 tarihli HSK kararına karşı yargı denetimi talebinde bulunamaması ile ilgili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediği yönünde bu başlık altında ileri sürdüğü itiraz reddedilmelidir.

3. Kabul edilebilirlik hakkında sonuç

61. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesinde sıralanan gerekçeler kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve kabul edilebilir olduğunu kaydetmektedir. Dolayısıyla, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların Beyanları

62. Başvuran, HSK'nın kararına karşı yargı denetimi talep etme imkânının bulunmamasına ilişkin ihtilaf konusu kısıtlamanın, Sözleşme'nin meşru bir amaç izleme ve demokratik bir toplumda gerekli olma şartlarını yerine getirmediğini ileri sürmüştür. Başvuran, ilk olarak, HSK'nın yargı mesleklerine kimin atanacağına karar verme konusunda sınırsız takdir yetkisini elinde bulundurmasının gerekli olduğu, zira bu takdir yetkisinin mahkemeler tarafından incelenmesine izin verilmesinin, hâkimlik teminatı ile yargı erkini ilk elden kullanmaya elverişli görülmeyen kişilerin yargı kararı ile mesleğe kabulü için Devletin zorlanması anlamına geleceği yönündeki Hükümet argümanına katılmamıştır. Başvurana göre, HSK bağımsız bir kurum değildir; bu nedenle, bağımsız bir yargı denetimi gereklidir ve kabul gerekliliklerine atıfta bulunularak, bir hâkim adayının göreve atanmasının

gerekip gerekmediği incelenebilecektir. Başvuran, bu bağlamda, Adalet Bakanının HSK'ya başkanlık etmesinin, HSK'nın yürütme erki tarafından etkilenebileceğinin güçlü bir işareti olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, ayrıca, HSK'nın atanmasını onaylamayı reddeden ilk kararında ve yeniden inceleme kararında, kendisine uygun gerekçelerin sağlanmamasının, söz konusu kısıtlamanın her halükârda orantısız olduğunu da gösterdiğini iddia etmiştir.

63. Hükümet, söz konusu kısıtlamanın, Anayasanın kendisinden kaynaklandığını ve bu durumun, Devletin adayların işe alınmasına ilişkin prosedürlerde takdir yetkisini korumak istediğini gösterdiğini ve adayların belirli bir süre boyunca mülakata alınması veya gözetim altında tutulması yönteminin, Fransa, Almanya, Avusturya ve İtalya gibi Avrupa Devletlerinde yaygın olarak kullanıldığını ileri sürmüştür. Hükümet, ayrıca, adayların yargı mesleğine atanmaları hususunda Avrupa'da ortak bir uygulama bulunmadığını da iddia etmiştir. Avrupa Konseyi kurumları düzeyinde dahi, Mahkemeye yapılan atamalar gibi üst düzey atamalar, yargı denetimine açık değildir.

Tedbirin orantılılığına ilişkin olarak, Hükümet, üyelerinin çoğunluğunun kıdemli hâkim ve savcılardan oluştuğu dikkate alındığında, HSK'nın kendisinin, bağımsız ve tarafsız bir organ olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet, bu bağlamda, HSK üyelerinin atama ve çalışma usulleri bakımından bağımsızlığını sağlayan Anayasa hükümlerine atıfta bulunmuştur. Hükümete göre, HSK yapısının çoğunluğunun hâkimlerden oluşması, tarafsızlığın güçlü bir işaretidir. Ayrıca, HSK üyeleri, hâkimlik teminatına sahiptir ve görevlerini yargı bağımsızlığı ilkesine uygun olarak yerine getirmektedir. Bununla beraber, HSK, kendi içinde, ilgili daire önünde itiraz ve bu itirazın kabul edilmemesi halinde Genel Kurul önünde inceleme olmak üzere, benzer durumlardaki adaylar bakımından etkili olan iç denetim mekanizmaları öngörmüştür. Hükümet, HSK tarafından başarılı olarak değerlendirilmeyen

belirli adayların itirazları sonucunda nihayetinde mesleğe kabul edildikleri kararların örneklerini sunmuştur.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

(a) Genel İlkeler

64. Mahkeme, adil yargılanma hakkının tüm davacıların medeni haklarını ileri sürmelerini sağlayacak etkili bir hukuk yoluna sahip olmalarını gerektiren hukukun üstünlüğü ışığında yorumlanması gerektiğini yinelemektedir. Herkes, medeni hak ve yükümlülüklerine ilişkin her türlü talebi mahkeme veya yargı mercii önüne getirme hakkına sahiptir. Bu şekilde, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi "mahkemeye başvuru hakkını" içerir; erişim hakkı, yani hukuk mahkemeleri önünde dava açma hakkı, mahkemeye başvuru hakkının bir yönünü teşkil eder (bk. *Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 192, 25 Haziran 2019 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

65. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi uyarınca mahkemeye erişim hakkı, hukukun üstünlüğünün Sözleşmeciler Devletlerin ortak mirasının bir parçası olduğunun beyan edildiği Sözleşme'nin Giriş bölümü ışığında yorumlanmalıdır (bk. yukarıda anılan *Grzeđa* ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

66. Mahkemeye erişim hakkı mutlak değildir ve sınırlamalara tabi tutulabilir; mahkemeye erişim hakkının, doğası gereği, bu konuda belirli bir takdir yetkisine sahip olan Devlet tarafından düzenleme yapılmasını gerektirmesi nedeniyle, bu sınırlamalara dolaylı olarak izin verilmektedir. Yine de söz konusu sınırlamalar, hakkın özünü bozacak bir biçimde veya ölçüde bireyin mahkemeye erişimini kısıtlamamalı veya azaltmamalıdır. Buna ek olarak, bu tür sınırlamalar, meşru bir amaç izlemediği ya da kullanılan araçlar ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmadığı takdirde, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesiyle bağdaşmayacaktır (bk. yukarıda anılan *Nicolae Virgiliu Tănase*, § 195 ve

ilgili kararda yer alan diğer atıflar; ayrıca bk. yukarıda anılan *Grzęda*, § 343 ve ilgili kararda yer alan diğer atıflar).

(b) Bu ilkelerin somut davanın koşullarına uygulanması

67. Mahkeme, ilk olarak, *Eskelinen* testi kapsamında Sözleşme'nin 6. maddesinin uygulanabilirliğine ilişkin vardığı sonucun, söz konusu madde kapsamındaki (mahkemeye erişim de dâhil olmak üzere) çeşitli güvencelerin devlet memurlarıyla ilgili ihtilaflarda nasıl uygulanması gerektiği hususuna hâlel getirmediğini kaydetmektedir (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Vilho Eskelinen*, § 64 ve *Tsanova-Gecheva*, § 87). Başka bir ifadeyle, *Vilho Eskelinen* testinin ikinci koşulunun karşılanmadığı yönündeki tespit, otomatik olarak, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucunu doğurmamaktadır. Mahkeme, önüne getirilen benzer ihtilaflarda, yargı denetiminin olmamasını haklı kılan herhangi bir önemli gerekçenin Hükümet tarafından ileri sürülüp sürülmediğini göz önünde bulundurmıştır (bk. örneğin, her ikisi de yukarıda anılan *Bilgen*, § 96 ve *Mnatsakanyan*, § 65).

68. Bu bağlamda, taraflar, HSK'nın bir "mahkeme" olmadığı ve başvuranın hâkimlik görevine atanmasını onaylamayı reddeden 13 Mayıs 2020 tarihli HSK kararının, bir adli yargı mercii veya yargı yetkisi bulunan başka bir organ tarafından yeniden incelemeye tabi tutulmadığı ve bu tür bir yolun açık olmadığı konusunda mutabıktır. Bununla birlikte, Hükümet, 2017 tarihli Anayasa değişikliğinin ardından, HSK'nın çoğunluğu hâkimlerden oluşan bir organ olduğu ve görevlerini yargı bağımsızlığı ilkesine göre yerine getirdiği ve yargıya ilk atamalar ile ilgili kararlarda ayrı bir yargı denetiminin yapılmasının gerekli olmadığı dikkate alındığında, yargı denetiminin hariç tutulmasının davanın somut koşulları ışığında yine de orantılı olduğunu ileri sürmüştür.

69. Mahkeme, bu argümanı inandırıcı bulmamaktadır. Mahkeme, HSK'nın önündeki temel eksiklikler nedeniyle bu kavramın esası bakımından yargı işlevi yerine getirmediği hususunda *Bilgen* ve *Eminağaoğlu* kararlarındaki tespitlerine atıfta bulunmaktadır (bk. yukarıda 51-52.

paragraflar). Mahkeme, ayrıca, HSK'nın iç denetim mekanizmalarının, etkili bir hukuk yolu teşkil etmediğini (bk. her ikisi de yukarıda anılan *Bilgen*, § 87 ve *Eminağaoğlu*, §§ 101-102) ve dolayısıyla, söz konusu mekanizmaların yargı denetiminin bulunmamasını haklı kılmak için yeterli olmadığını yinelemektedir. Mahkeme, ayrıca, HSK'nın mevcut yapısının, önceki davalarda değerlendirdiği yapıdan farklı olduğunu kaydetmektedir. Bununla birlikte, HSK'nın mevcut yapısı ile ilgili olarak taraflarca sunulan argümanlar ve HSK'nın mevcut anayasal kurallar kapsamındaki yapısına ve bağımsızlığına ilişkin olarak Avrupa Konseyi organları tarafından ifade edilen endişeler (bk., yukarıda 30-31. paragraflar), başvuranın ilk başvuru formunun bu tür bir şikâyeti içermemesi nedeniyle somut kararda ele alınamaz. Dolayısıyla, bu husus, davanın kapsamı dışında kalmaktadır. Her halükârda, Mahkeme, uluslararası belgelerin ve Avrupa Konseyi belgelerinin yanı sıra uluslararası mahkemelerin içtihatlarının ve diğer uluslararası organların uygulamalarının, hâkimlerin seçimi, atanması ve kariyerlerine ilişkin davalarda usuli adillığe atfettikleri önemi hatırlatmaktadır (bk. yukarıda 28-29. paragraflar ve 32-34. paragraflar); ayrıca bk. her ikisi de yukarıda anılan *Guðmundur Andri Ástráðsson*, §§ 207, 215 ve §§ 226-27 ve *Baka*, § 165). Mahkeme, bu bağlamda, HSK'nın, başvuranın hâkimlik görevine atanmasını onaylamayı reddederken, yargı mesleğine atamaya ilişkin kanun hükümlerini tekrarlamak dışında, başvuranın görevin gerekliliklerini nasıl yerine getiremediği hususunda gerekçeler sunmadığını kaydetmektedir. Hükümetin, görüşlerinde, başvuran hakkındaki güvenlik soruşturmasının HSK'nın değerlendirmesinde bir rol oynamış olabileceğini işaret etmesine karşın, HSK'nın basit gerekçeleri ve HSK'nın kararında atıfta bulunduğu 7. madde versiyonu, güvenlik soruşturmasından geçme gerekliliğini ortaya koymamıştır. Her halükârda, Hükümet, Mahkeme önünde, başvuranın böyle bir soruşturmadan geçmediğine dair herhangi bir delil sunmamıştır. Bu koşullar altında, Mahkemenin, ihtilafın yargı denetimi dışında bırakılmasını haklı kılabilen istisnai veya zorlayıcı nedenler ile

ilgili olduğu tespitinde bulunması için herhangi bir dayanağı bulunmamaktadır (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), yukarıda anılan *Mnatsakanyan*, § 58).

70. Dolayısıyla, Mahkeme Sözleşme'nin 6 § 1 maddesiyle güvence altına alınan, başvuranın mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 8. MADDESİYLE BAĞLANTILI OLARAK 8. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

71. Başvuran, ayrıca, Sözleşme'nin 8. ve 13. maddelerine dayanarak, dini inançları, askeri liseye devam ederken gittiği öğrenci kulüpleri, M.Y. ile yaşadığı anlaşmazlık ve gizli sağlık verisi olarak ele alınması ve Mülakat Kuruluna sunulmaması gerektiğini ileri sürdüğü on yıl öncesine ait sağlığıyla ilgili konular da dâhil olmak üzere, kendisi, eşi ve diğer aile üyelerine ilişkin bir dizi kişisel sorunun sorulduğundan şikâyet etmiştir.

72. Hükümet, başvuranın başvuru formunda 13 Temmuz 2018 tarihli mülakat sırasında kendisine bu konuların sorulmasından şikâyet etmediğini ileri sürerek, söz konusu şikâyetlere itiraz etmiştir. Başvuran, görüşlerinde, askeri okul yıllarına dayanan sağlık verileriyle ilgili bu soruların, kendisine, HSK tarafından 3 Haziran 2020 tarihinde bir toplantıya çağrıldığında sorulduğunu ve bunu başvuru formunda açıkça belirttiğini kaydetmiştir.

73. Mahkemeye sunulan başvuru formunda öne sürülen şikâyetin içeriği göz önüne alındığında, Mahkeme, bu şikâyetin, başvuranın askeri okula gittiği dönemde HSK tarafından kendisine sağlık verileriyle ilgili olarak yöneltildiği iddia edilen soruları kapsadığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, Sözleşme'nin 8. maddesine müdahale edildiği iddiasında yer alan karar alma süreciyle son derece ilgili olan, HSK önündeki yapısal ve usuli eksiklikler konusunda Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında vardığı sonuçları göz önünde bulunduran Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 8. ve 13. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerinin kabul edilebilirliğini ve esasını ayrı ayrı incelemenin gerekli olmadığı kanaatine varmıştır.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

74. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

75. Başvuran adil tazmin talebinde bulunmamıştır. Dolayısıyla, Mahkeme, başvurana bu bağlamda herhangi bir meblağ ödenmesine hükmetmeye gerek duymamıştır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. HSK’nın kararına karşı yargı denetiminin bulunmamasına ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme’nin 8. ve 13. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas yönlerinden ayrı ayrı incelenmesine gerek bulunmadığına *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü’nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca 20 Haziran 2023 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdürü

Arnfinn Bårdsen
Başkan